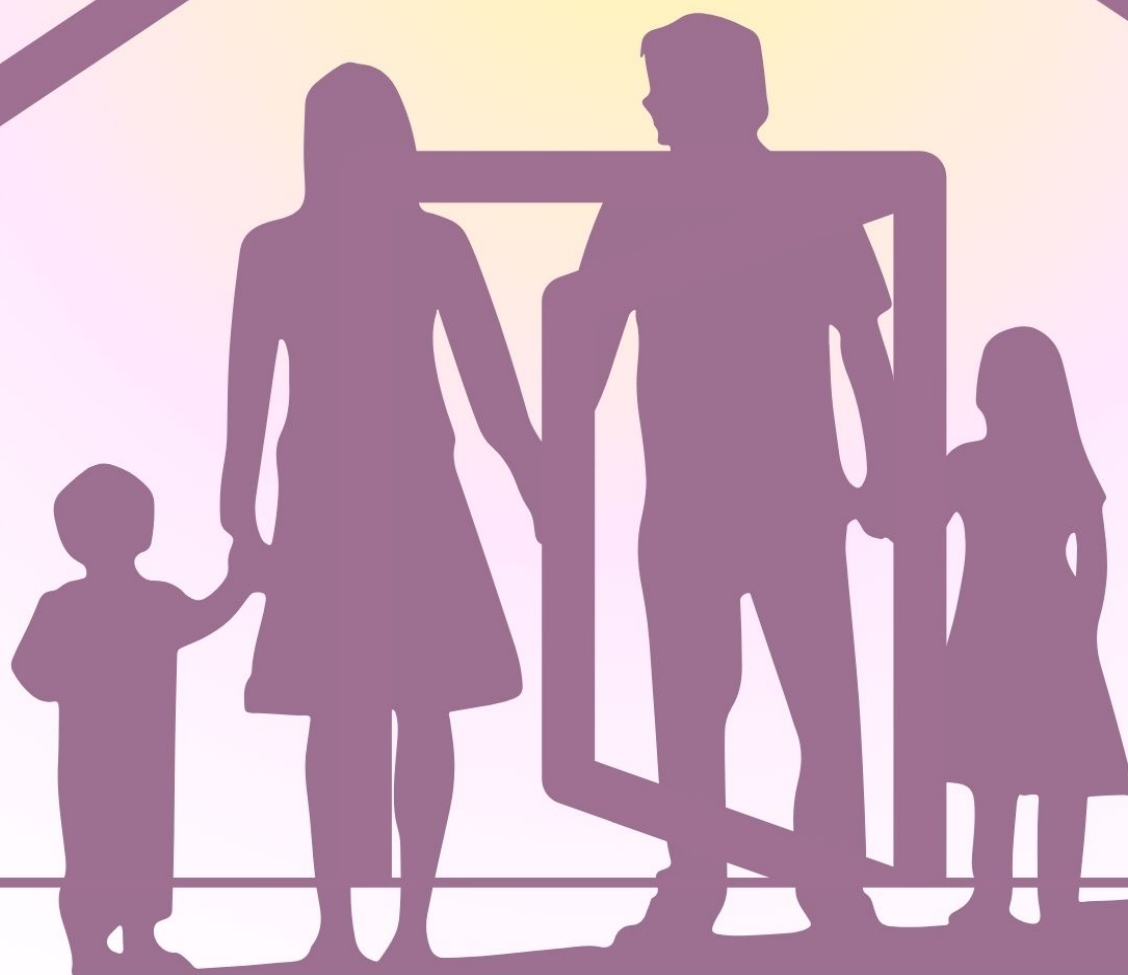

Ailə

Cəmiyyətin özəyi, milli dəyərlərin kökü

(Veblinqrafiya)

Bakı - 2025

© F. Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası, 2025.

Tərtib etdi: Məlumat-bibliografiya şöbəsi
Əkbərova Aysel

Ünvan: Bakı şəhəri, S.Vurğun küçəsi 88

Əlaqə: (+99412) 597-08-79, (+99412) 597-09-86
info@clb.az
ushaqkitabxanası@gmail.com
childlibbaku@yahoo.com

Giriş

Ən qədim zamanlardan günümüzdə qədər cəmiyyətin formalaşması və inkişafına təsir edən və dəyişməyən ən mühüm amil insanlar arasında güclü münasibətlərin olması, bu münasibətlərin sağlam formada inkişaf etdirilməsidir. İnsanlar arasındakı ən güclü münasibət formasının təzahürü ailədir. Ailə hər bir cəmiyyətin təməl daşdır, özəyidir. Bir cəmiyyətin inkişafı onun milli-mənəvi dəyərləri əsasında formalaşır. Ailə milli-mənəvi və əxlaqi dəyərlərin daşıyıcısıdır. Cəmiyyətin ayaqda qalması, insanlar arasındakı bağların daha da möhkəmlənməsi məhz düzgün ailə sistemi əsasında təşkil olunur.

Azərbaycan xalqı üçün ailə xüsusi önəm daşıyır. Çünki, məhz ailə bizim keçmişimiz, bugünümüz və gələcəyimiz haqqında geniş təəssürat yaradır. Qədim və zəngin tarixə malik olan bir xalq kimi biz öz köklərinə möhkəm və qopmaz bağlarla bağlıyıq. Bunun kökündə isə məhz ailə sistemimizin müqəddəsliyi və möhkəmliyi durur. Ailə bizim üçün möhtəşəm, dərin, sarsılmaz və müqəddəs qurumdur. Ailə olmasa milli dəyərlərimiz və köklərimizə bağlılığımız möhkəmlənə bilməzdi. Müasir dövrdə, texnologiyanın inkişaf dövründə bu dəyərləri qoruyub saxlamaq getdikcə çətinləşir. Gənclər və yeniyetmələr arasında fikir ayrılıqları çoxalır. Məhz belə bir dövrdə ailənin rolu mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Övladlarımıza, gənclərimizə ailə dəyərlərinin aşılması, milli dəyərlərimizin unudulmaması və qorunub saxlanması üçün hər kəs öz öhdəsinə düşən öhdəliyi layiqincə yerinə yetirməlidir. Hər bir uşaq ailədə tərbiyə alır, formalaşır, inkişaf edir. Düzgün yetişdirilən hər bir uşaq, gənc, gələcəyin sağlam bir fərdidir. Sağlam düşüncəli övladlar yetişdirmək isə cəmiyyətin xilasındır. Öz gələcəyimizi özümüz inşa etməliyik. Bunun üçün hər kəs öz öhdəsinə düşən vəzifəni yerinə yetirməlidir. Bunun üçün ailədə düzgün, məsuliyyətli və sevgi dolu mühit yaradılmalıdır. Düzgün təhsil, təlim və tərbiyə məhz belə mühitdə formalaşır.

Ölkə rəhbərimizin ailə, qadın, uşaq siyasəti əsasında tədbirlər görülməsilə ilə bağlı verdiyi bir çox göstərişlər bu mövzunun aktuallığını bir daha sübut edir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 2006-cı il 6 fevral tarixli fərmanı ilə "Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi"nin yaradılması bu sahədə atılan addımlardan biridir. Həmçinin ailə, qadın, uşaq siyasətinə əsasən bir çox sərəncamlar, fərmanlar imzalanmış, beynəlxalq konvensiyalara qoşularaq müqavilələr imzalanmışdır.

Ailənin sosial həyatdakı yerini və uşaq şəxsiyyətinin formalaşmasındakı rolunu vurğulamaq məqsədilə F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası bu mövzuda fondunda mövcud olan kitab və dövrü mətbuat materiallarından ibarət geniş həcmli vebliografiya hazırlayaraq oxucuların istifadəsinə təqdim edir.

Ailə haqqında: Görkəmli şəxsiyyətlərin dəyərli fikirləri, aforizmlər, sitatlar

Öz subaylarınızı evləndirin. Bu əməllə Allah-təala onların əxlaqını gözəlləşdirər, ruzilərini artırır və mərdliklərini çoxaldar

Hə.Mühəmməd s.a.v.

Ailə xüsusi, mürəkkəb insan münasibətləri aləmidir. Burada böyük nəzakət, həssaslıq, şəxsiyyətin ləyaqətinə, ailənin mənafeyinə hörmət və ehtiram lazımdır.

Heydər Əliyev
Ümummilli lider

Ailə əsarəti və ailə istibdadı (zülmü) üzərinə təşkil edilən millətlər heç bir vaxt ailə hüriyyəti və ailə səadəti məbnələri (özülləri) üstündə qurulan millətlərlə mübarizə edə bilməzlər. Qadın bir millətin nisfi-mühümmünü (mühüm yarısını) təşkil edir. O, aciz isə, hüquqsuz və mərifətsiz olursa, millətin yarısı xəstə və məflucdur (iflicdir) - deməkdir.

Məhəmməd Əmin Rəsulzadə
ictimai-siyasi xadim

Hər gənc ailənin gələcək səadəti birinci növbədə ailə başçısının ağıllı hərəkət etməsindən asılıdır.

İlyas Əfəndiyev
Azərbaycan SSRİ xalq yazıçısı

Ata-ananın övlada məhəbbəti sövq-təbii, övladların ata-anaya məhəbbəti isə şüurludur.

Nəsirəddin Tusi
filosof, alim

Həqiqi ananın ən şərəfli bəzəyi ədəbli, tərbiyəli cocuqdur.

Mirzə Ələkbər Sabir
şair

Həyat yoldaşı seçməkdə yanılmaq, bütün həyatı uduzmaq deməkdir.

Məmməd Səid Ordubadi
şair, dramaturq

Ailəni dayanıqlı edən qadın ilə kişi arasındakı eyniyyət yox, fərqdır. Məhəbbət özü də bu fərqi sayəsində mümkün olur.

Bütün dünyanı gəzib səadət axtardım, – tapmayıb, kor-peşman evə döndüm. Sən demə o, evdə məni gözləyirmiş.

Eyni növlü bitkilər, biri ala dağda, biri qara dağda olsa da, bir ailənin üzvü hesab edilirlər. Qızılgüllə tikan isə həmişə yanaşı olsalar da, başqa ailələrə aiddirlər və onların izdivacı istisna olunur.

Əbu Turxan
professor

Evlilik zənciri o qədər ağırdır ki, onu ikilikdə daşımaq lazım gəlir.

Aleksandr Düma
fransız yazıçısı

Nikah zaman keçdikcə möhkəmlənə bilən yeganə əlaqə formasıdır.

Emil Alen
fransız tənqidçisi

Hər bir ailə bir tarixdir. Hətta oxuya bilənlər üçün bir dastandır.

Alfons Lamartin
fransız şairi

Evlənmək çətin deyil, evli olmaq çətindir.

Migel de Unamuno
ispan filosofu

Yaxşı həyat yoldaşı Allahın bizə xüsusi bir hədiyyəsidir.

Aleksandr Pop
ingilis şairi

Ailə kişi üçün bir malikanə, qadın üçün isə bir istehkamdır.

Bütün xoşbəxt ailələr bir-birinə bənzəyir, bədbəxt ailələrin isə hərəsi bir cür bədbəxtdir.

Lev Tolstoy
rus şairi

Ev kiçik bir mədəniyyət ocağıdır.

Çarlz Dikkens
ingilis şairi

Kişi evin beyni, qadın isə ürəyidir.

Volter
fransız şairi

Ailə həyatında zaman-zaman dava-dalaş olmalıdır. Çünki insanlar yalnız bu halda bir-birlərini başa düşürlər.

Yohann Volfqanq Göte
alman şairi

Ailə həyatının gözəlliyi kimi heç bir şey yoxdur.

Oskar Uayld
irland yazıçısı

Ailə, həyatımızın özü, dinclik və səadətimizin qaynağıdır.

Əhməd Şahin
professor

Ailə, kralların belə girə bilmədiyi bir qaladır.

Ralf Uold Emerson

Amerika yazıçısı

Ailə cəmiyyətin kristalıdır.

Viktor Hüqo

fransız yazıçı

Ailə həyata dolğunluq gətirir, xoşbəxtlik gətirir. Lakin hər bir ailə, xüsusən cəmiyyət həyatına hər şeydən əvvəl dövlət əhəmiyyətli böyük iş kimi daxil olmuşdur.

Əgər ailə quran təşkilatçı istedadlıdırsa, belə ailədə məhəbbət möhkəm olacaqdır.

Anton Makarenko

SSRİ maarifçisi, yazıçı

Birinci yerdə vətən və valideynlər, sonra uşaqlar və bütün ailə, daha sonra isə yerdə qalan qohumlar olmalıdır.

Mark Tulli Siseron

filosof, alim

Ailəsinə bağlı olan, vətəninə də bağlı olar.

Lüdviq van Bethoven

alman bəstəkarı

Araşdırma edildiyi zaman ancaq məlumat artırıla bilər; məlumat artırıldığında ancaq istək səmimi ola bilər; istək səmimi olduğunda ancaq ağıl islah edilə bilər; ağıl islah edildiyində ancaq xüsusi həyat yaxşılaşdırıla bilər; xüsusi həyat yaxşılaşdırıldığında ancaq ailə quruluşu düzəldilə bilər. Ailə quruluşu düzəldildiyində ancaq dövlət nizam içində idarə oluna bilər.

Konfutsi

Çin filosofu

Sizin üçün onlarla ünsiyyət edəsiniz deyə öz cinsinizdən zövcələr xəlq etməsi, aranızda (dostluq) sevgi və mərhəmət yaratması da Onun qüdrət əlamətlərindəndir

Müqəddəs Qurani-Kərim kitabından

Ailə insanlıq tarixinin ilk müəssisəsidir. Nəsillər oradan boy atır, orada böyüyür. Xalqlar da gücünü, bütövlüyünü ailələrə bağlayır.

Uşaq xəyalların, arzuların ümid tumurcuğu, ailə qalasının misilsiz sevinc qaynağı, cənnətin qoxusunu dünyada yayan yeganə gül, millətin övladı və ilahi əmanətdir.

"Füyuzat" jurnalından

Mənim ailəm bu yumruq kimi olmalıdır. Biri açılsa kəsib ataram.

Böyük dayaq (film, 1962)

Yaxşı dostlarla yaxşı bir ailə süfrəsində əsla yaşlanmazsınız.

İtalyan atalar sözləri

Kitablarda

Abbasov, A. Milli əxlaq və ailə etikasını : orta ixtisas məktəbləri üçün dərslik. - Bakı : Mütərcim, 2010. - 320 s.

Azərbaycan ailəsi : kitab-albom. - Bakı : Elm və Təhsil, 2016. - 132 s.

Azərbaycan etnoqrafiyası : 3 cildə. C. 2. : Azərbaycan etnoqrafiyası. - Bakı : Şərq-Qərb, 2007. - 384 s.

Dönər, Ə. Yeniyetməlik dövrünün yol xəritəsi : mənəviyyat hekayələri. - Bakı : Xəzər, 2009. – S. 9-27.

Etibar, İ. Gənc ailə üçün yaddaş. - Bakı : MBM ; Bakı : Şirvanəşr, 2009; 2006. - 75 s.

Əhmədli, B. Azərizm yolunda : Türkiyəyə doğru. - Bakı : Nərgiz, 2012. – S. 251-260.

Hacıbəyli, A. Ailə : seçimdən uşaq tərbiyəsinə qədər. - Bakı : Mimta Yayınları, 2024. - 200 s.

Quliyeva, N. Azərbaycanda müasir kənd ailəsi və ailə məişəti. - Bakı : Elm, 2005. - 347 s.

Mirzəyev, İ. Ailənin praktik psixologiyası. - Bakı : Adiloğlu, 2005. - 312 s.

Paşayeva, M. Azərbaycanlıların ailə mərasimlərində etnik ənənələr : XIX - XX əsrin əvvəlləri. Şəki - Zaqatala bölgəsinin materialları üzrə. - Bakı : Azərənər, 2008. - 308, [24] s.

Yanık, M. Uşaq tərbiyə edərkən : travma yaradan səhvlər-inkışafa aparan doğrular. - Bakı : Qanun, 2022. – S. 132-165.

Dövri mətbuatda

Abdulla, N. Boşanmaq nədir? // 525-ci qəzet. - 2021. - 22 may. - № 89. - S. 15.

Adilqızı, N. Ailə, Qadın və Uşaq hüquqlarının müdafiəsi sahələrində dövlət siyasətinin uğurları və gələcək perspektivlər // Respublika. - 2015. - 6 fevral. - № 28. - S. 3.

Aras, O. Avropada müasir cəmiyyət və müasir ailə // Ədəbiyyat qəzeti. - 2020. - 7 mart. - № 9. - S. 9.

Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanı // Xalq qəzeti. - 2006. - 7 fevral. - S.1.

Azərbaycanda mövcud ailə münasibətləri: Sosial-psixoloji təhlil : İctimai rəy sorğusu-sosioloji tədqiqatın nəticələri əsasında hazırlanmış Analitik Hesabat. - Bakı : MM-S, 2021. - 64 s.

Bağırılı, M. Ailə dəyərlərinin cəfəkeş keşikçiləri // Respublika. - 2025. - 8 mart. - № 52. - S. 6.

Bayramova, Y. Cəmiyyətin təməl daşı : Beynəlxalq Ailə Günüdür // Yeni Azərbaycan. - 2024. - 15 may. - № 85. - S. 8.

Bayramova, Y. Uşaqların mənəvi inkişafı : ailə və məktəbəqədər müəssisələrin təsirləri // Yeni Azərbaycan. - 2025. - 18 yanvar. - № 10. - S. 8.

Bəşirqızı, Z. Ailə xalqın gələcəyi, dövlətin özülüdür // Xalq qəzeti. - 2025. - 7 fevral. - № 27. - S. 8.

Cavadzadə, N. Ailə insan həyatının ən önəmli hissəsidir // Respublika. - 2023. - 14 may. - № 100. - S. 8.

Daxilqızı, N. Milli-mənəvi dəyərlərin əsas daşıyıcısı : 15 May Beynəlxalq Ailə Günüdür // Respublika. - 2023. - 14 may. - № 100. - S. 8.

Əliyev, S. Ailə cəmiyyətin əsası və insanlığın akademiyasıdır // Təhsil problemləri. - 2018. - 08-15 fevral. - № 11/12. - S. 2-3.

Əliyeva, İ. Erkən nikah cəmiyyətə uğursuz ailə "bəxş" edir : qadın və müasir dünyamız // Azərbaycan : qəzet. - 2016. - 31 mart. - № 66. - S. 6.

Əyyub, M. İsa Cavadoğlu yaradıcılığında ailə mövzusu // Palitra. - 2017. - 15 iyul. - № 124. - S. 15.

Fərəcova, Z. Ailəsinə bağlı olan vətəninə də sevər : 15 May Beynəlxalq Ailə Günüdür // Azərbaycan : qəzet. - 2017. - 14 may. - № 102. - S. 8.

Hacıbəyli, A. Ailədə hüsur // Füyuzat. - 2014. - № 3. - S. 30-34.

Hacıyeva, L. Ailə milli-mənəvi dəyərlərin daşıyıcısıdır // Xalq qəzeti. - 2016. - 24 aprel. - № 87. - S. 6.

Hüseynova H. Heydər Əliyev və dövlət qadın siyasəti // Respublika. – 2018. – 9 may. - № 103. – S. 4.

Hüseynova, H. 25 ildir qeyd olunan Beynəlxalq Ailə günü : Ailə dəyərləri, ailə ənənələri, milli-mənəvi dəyərlərimizə sədaqət, uşaqların müasir səviyyədə tərbiyəsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir // Kaspi. - 2018. - 15 may. - № 085. - S. 7.

Hüseynova, H. Ailə, qadın və uşaqlara diqqət dövlətin nəzarətindədir // Azərbaycan. - 2009. - 8 yanvar. - S. 6.

Hüseynova, H. Dövlət ailə siyasətinin banisi - Ulu Öndər Heydər Əliyev // Səs. - 2017. - 28 aprel. - № 74. - S. 8-9.

Hüseynova, H. Dövlət ailə, qadın və uşaq siyasətində əldə olunmuş uğurlar və perspektivlər // Yeni Azərbaycan. - 2018. - 7 fevral. - № 24. - S. 4.

İbadova, N. Ailə mühiti uşaq üçün ilk məktəbdir : [müsahibə] / N. İbadova : [söhbətləşdi] F. Hüseynzadə // Palitra. - 2014. - 13 noyabr. - № 206. - S. 11.

Mehralı, L. Ailənin böyüyü kimdir? // Səs. - 2025. - 8 yanvar. - N 2. - S. 9.

Mehralı, L. Milli genefondumuz - çoxuşaqlılıqdan "cırtdan ailə" modelinə keçid təhlükəsi // Səs. - 2020. - 5 noyabr. - № 197. - S. 15.

Məmmədov, Ə. Ailə elə bir dünyadır ki... // İki sahil. - 2018. - 24 fevral. - № 37. - S. 14.

Məmmədova, L. Ailə milli-mənəvi dəyərlərin daşıyıcısıdır : mənəviyyat mövzusunda // Azərbaycan : qəzet. - 2015. - 6 fevral. - № 28. - S. 10.

Məmmədova, M. Ailə: hüquqdan çox hörmət // Səs. - 2024. - 22 oktyabr. - № 194. - S. 9.

Məmmədova, N. Ailənin pedaqoji mühitə təsiri : Uşaqlar valideynlərini model olaraq görürlər // Azərbaycan Müəllimi. - 2017. - 9 noyabr. - № 43. - S. 8.

Muradova, B. Sağlam ailə - gələcəyin möhkəm, etibarlı təməli : [müsahibə] / B. Muradova : [söhbətləşdi] Z. Bəşirqızı // Xalq qəzeti. - 2025. - 8 mart. - № 52. - S. 7.

Musayeva, Y. Ailəmizin günü : 15 May Beynəlxalq Ailə Günüdür // Azərbaycan : qəzet. - 2019. - 15 may. - № 105. - S. 6.

Müşfiq, Ş. Övladını göstər, deyim kimsən... : valideyn-övlad münasibətlərinə baxış // 525-ci qəzet. - 2020. - 1 iyul. - № 58. - S. 21.

Nəbiyeva, F. Azərbaycanda ailə cəmiyyətin əsas özəyi kimi dövlətin himayəsindədir // Respublika. - 2014. - 27 dekabr. - № 285. - S. 11.

Ömərov V. Ailə dəyərləri sahəsində maarifçilik işləri // Səs. - 2020. - 30 iyul. - № 129. - S. 15.

Ömərov V. Azərbaycançılıq və əxlaqi-etik dəyərlər // Səs. - 2020. - 14 avqust. - № 138. - S. 15.

Ömərov V. Azərbaycanda uşaq tərbiyəsi ənənələri: doğuş mərasimləri // Səs. – 2017. – 9 dekabr. - № 226. – S. 15.

Ömərov V. Azərbaycanın nikah adətləri: dünən və bugün // Səs. – 2017. – 25 noyabr. - № 216. – S. 15.

Ömərov V. XVIII-XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanın ağbirçəklik ənənələri // Səs. – 2017. – 21 dekabr. - № 234. – S. 15.

Ömərov V. Valideyn və uşaqların münasibətlərinin tənzimlənməsi // Səs. – 2018. – 13 iyul. – S. 15.

Ömərov, V. "Kitabi-Dədə Qorqud" boylarında tərbiyəvi əhəmiyyətli ailə-əxlaq məsələləri // Səs. - 2020. - 20 avqust. - № 142. - S. 15.

Ömərov, V. Ailə dəyərləri və qadın hüquqları // Səs. - 2018. - 29 avqust. - № 161. - S. 15.

Ömərov, V. Ailə hüququnun mahiyyəti // Səs. - 2018. - 16 avqust. - № 154. - S. 15.

Ömərov, V. Ailə hüququnun pozulmasının bəzi məqamlarına dair // Səs. - 2018. - 6 sentyabr. - № 167. - S. 15.

Ömərov, V. Azərbaycanın ailə ənənələri: ailə icmaları // Səs. - 2017. - 14 dekabr. - № 229. - S. 15.

Ömərov, V. Azərbaycanın ailə ənənələri: böyük ailələr // Səs. - 2017. - 13 dekabr. - № 228. - S. 15.

Ömərov, V. Azərbaycanın ailə ənənələri: kiçik ailə // Səs. - 2017. - 24 noyabr. - № 215. - S. 15.

Ömərov, V. Ənənəvi dəyərlər və ailə hüquqları // Səs. - 2018. - 21 avqust. - № 157. - S. 15.

Ömərov, V. Kitabı-Dədə Qorqud dastanlarında ailə dəyərləri // Səs. - 2020. - 18 avqust. - № 140. - S. 15.

Ömərov, V. Qloballaşma dövründə müasir ailənin hüquqları // Səs. - 2018. - 18 avqust. - № 156. - S. 15.

Ömərov, V. Milli ailə dəyərlərinin mahiyyəti // Səs. - 2020. - 28 iyul. - № 127. - S. 15.

Ömərov, V. Müasir milli ailə dəyərlərinin problemləri // Səs. - 2020. - 19 avqust. - № 141. - S. 15.

Sadıqlı, F. Dünyanın nümunəvi ailə modellərindən biri - Azərbaycan ailəsi : 15 May Beynəlxalq Ailə günüdür // Azərbaycan : qəzet. - 2024. - 15 may. - № 100. - S. 12.

Suvar, A. Gender bərabərliyi: Milli mentalitet və zamanə küləkləri // Palitra. - 2016. - 3 mart. - № 40. - S. 15.

Sabanova, A. Sevgi hörmət və həmrəylik mənbəyi : Beynəlxalq Ailə Günü // Respublika. - 2024. - 15 may. - № 100. - S. 12.

Şahsevənli, Z. Dövlət uşaq siyasəti milli strategiya kimi formalaşmışdır: [müsahibə] / H.Hüseynova ; [söhbətləşdi] Z. Şahsevənli // Respublika. - 2013. - 1 iyun. - № 117. - S. 8.

Tahirqızı, A. Ailənin formalaşmasına təsir edən böhranlı dövrlər // Səs. - 2025. - 14 fevral. - № 27. - S. 13.